

॥ तैत्तिरीय आरण्यकम् ॥

॥ तृतीयः प्रश्नः ॥

ॐ तच्छुं योरावृणीमहे। गातुं यज्ञाय। गातुं यज्ञपतये। दैवीः
स्वस्तिरस्तु नः। स्वस्तिर्मानुषेभ्यः। ऊर्ध्वं जिगातु भेषजम्।
शं नो अस्तु द्विपदे। शं चतुष्पदे। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥
चित्तिः स्रुक्। चित्तमाज्यम्। वाग्वेदिः। आधीतं बर्हिः। केतो
अग्निः। विज्ञातमग्निः। वाक्पतिरहोता। मन उपवृक्ता। प्राणो
हविः। सामाध्वर्युः। वाचस्पते विधे नामन्। विधेम ते नामं।
विधेस्त्वमस्माकं नामं। वाचस्पतिः सोमं पिबतु। आऽस्मासु
नृमणन्धात्स्वाहा॥१॥

अध्वर्युः पञ्च च॥१॥ _____ [१]

पृथिवी होता। द्यौरध्वर्युः। रुद्रोऽग्नीत्। बृहस्पतिरुपवृक्ता।
वाचस्पते वाचो वीर्येण। सम्भृततमेनायक्ष्यसे। यजमानाय
वार्यम्। आसुवस्करस्मै। वाचस्पतिः सोमं पिबतु।
जजन्दिन्द्रमिन्द्रियाय स्वाहा॥२॥

पृथिवी होता दश॥२॥ _____ [२]

अग्निरहोता। अश्विनाध्वर्युः। त्वष्टाऽग्नीत्। मित्र उपवृक्ता।
सोमः सोमस्य पुरोगाः। शुक्रः शुक्रस्य पुरोगाः। श्रुतास्त
इन्द्र सोमाः। वातापेर्हवनश्रुतः स्वाहा॥३॥

अग्निर्होता ऽष्टौ॥३॥ _____ [३]

सूर्यं ते चक्षुः। वातं प्राणः। द्यां पृष्ठम्। अन्तरिक्षमात्मा।
अङ्गैर्यज्ञम्। पृथिवीं शरीरैः। वाचस्पतेऽच्छिद्रया वाचा।
अच्छिद्रया जुह्वा। दिवि देवावृधुं होत्रा मेरयस्व स्वाहा॥४॥

सूर्यं ते नवं॥४॥ [४]

महाहविरहोता। सत्यहविरध्वर्युः। अच्युतपाजा अग्नीत्।
अच्युतमना उपवृक्ता। अनाधृष्यश्चाप्रतिधृष्यश्च यज्ञस्याभिगुरौ।
अयास्य उद्गाता। वाचस्पते हृद्विधे नामन्। विधेम ते नामं।
विधेस्त्वमस्माकं नामं। वाचस्पतिः सोममपात्। मा
दैव्यस्तन्तुश्छेदि मा मनुष्यः। नमो दिवे। नमः पृथिव्यै
स्वाहा॥५॥

अपात्रोणिं च॥५॥ [५]

वाग्धोता। दीक्षा पत्नी। वातोऽध्वर्युः। आपोऽभिगुरः। मनो
हविः। तपंसि जुहोमि। भूर्भुवः सुवः। ब्रह्म स्वयम्भु। ब्रह्मणे
स्वयम्भुवे स्वाहा॥६॥

वाग्धोता नवं॥६॥ [६]

ब्राह्मण एकहोता। स यज्ञः। स मे ददातु प्रजां पशून्पुष्टिं
यशः। यज्ञश्च मे भूयात्। अग्निर्द्विहोता। स भर्ता। स मे ददातु
प्रजां पशून्पुष्टिं यशः। भर्ता च मे भूयात्। पृथिवी त्रिहोता।
स प्रतिष्ठा॥७॥

स मे ददातु प्रजां पशून्पुष्टिं यशः। प्रतिष्ठा च मे भूयात्।

अन्तरिक्षं चतुर्होता। स विष्टाः। स मे ददातु प्रजां पशून्पुष्टिं
यशः। विष्टाश्च मे भूयात्। वायुः पञ्चहोता। स प्राणः। स मे
ददातु प्रजां पशून्पुष्टिं यशः। प्राणश्च मे भूयात्॥८॥

चन्द्रमाः षड्होता। स ऋतून्कल्पयाति। स मे ददातु प्रजां
पशून्पुष्टिं यशः। ऋतवश्च मे कल्पन्ताम्। अन्नं सप्तहोता।
स प्राणस्य प्राणः। स मे ददातु प्रजां पशून्पुष्टिं यशः। प्राणस्य
च मे प्राणो भूयात्। द्यौरष्टहोता। सौऽनाधृष्यः॥९॥

स मे ददातु प्रजां पशून्पुष्टिं यशः। अनाधृष्यश्च भूयासम्।
आदित्यो नवहोता। स तेजस्वी। स मे ददातु प्रजां पशून्पुष्टिं
यशः। तेजस्वी च भूयासम्। प्रजापतिर्दशहोता। स इदं
सर्वम्। स मे ददातु प्रजां पशून्पुष्टिं यशः। सर्वं च मे
भूयात्॥१०॥

प्रतिष्ठा प्राणश्च मे भूयादनाधृष्यः सर्वं च मे भूयात्॥७॥ [७]

अग्निर्यजुर्भिः। सविता स्तोमैः। इन्द्र उक्थामदैः।
मित्रावरुणावाशिषा। अङ्गिरसो धिष्णिषैरग्निभिः। मरुतः
सदोहविर्धानाभ्याम्। आपः प्रोक्षणीभिः। ओषधयो बर्हिषा।
अदितिर्वेद्या। सोमो दीक्षया॥११॥

त्वष्टेधमेन। विष्णुर्यज्ञेन। वसव आज्येन। आदित्या
दक्षिणाभिः। विश्वे देवा ऊर्जा। पूषा स्वंगाकारेण। बृहस्पतिः
पुरोधया। प्रजापतिरुद्गीथेन। अन्तरिक्षं पवित्रेण। वायुः
पात्रैः। अहं श्रद्धया॥१२॥

दीक्षया पात्रैरेकं च॥८॥ _____ [८]

सेनेन्द्रस्य। धेना बृहस्पतैः। पृथ्यां पूष्णः। वाग्वायोः। दीक्षा
सोमस्य। पृथिव्यग्नेः। वसूनां गायत्री। रुद्राणां त्रिष्टुक्।
आदित्यानां जगती। विष्णोरनुष्टुक्॥१३॥

वरुणस्य विराट्। यज्ञस्य पङ्क्तिः। प्रजापतेरनुमतिः। मित्रस्य
श्रद्धा। सवितुः प्रसूतिः। सूर्यस्य मरीचिः। चन्द्रमसो
रोहिणी। ऋषीणामरुन्धती। पर्जन्यस्य विद्युत्। चतस्रो
दिशः। चतस्रोऽवान्तरदिशाः। अहश्च रात्रिश्च। कृषिश्च
वृष्टिश्च। त्विषिश्चापंचितिश्च। आपश्चौषधयश्च। ऊर्क् सूनृता
च देवानां पत्नयः॥१४॥

अनुष्टुग्दिशः षट्॥१॥ _____ [९]

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवे। अश्विनोर्बाहुभ्याम्। पूष्णो
हस्ताभ्यां प्रतिगृह्णामि। राजा त्वा वरुणो नयतु देवि
दक्षिणेऽग्नये हिरण्यम्। तेनामृतत्वमश्याम्। वयो दात्रे।
मयो मह्यमस्तु प्रतिग्रहीत्रे। क इदं कस्मा अदात्। कामः
कामाय। कामो दाता॥१५॥

कामः प्रतिग्रहीता। कामश्च समुद्रमाविश। कामेन
त्वा प्रतिगृह्णामि। कामैतत्तै। एषा तै काम दक्षिणा।
उत्तानस्त्वाङ्गीरसः प्रतिगृह्णातु। सोमाय वासः। रुद्राय गाम्।
वरुणायश्वम्। प्रजापतये पुरुषम्॥१६॥

मन॑वे॒ तल्प॑म्। त्वष्ट्रेऽजाम्। पू॒ष्णेऽवि॑म्। नि॒र्ऋ॑त्या
अ॒श्व॒तर॑ग॒र्द्भौ। हि॒म॒व॑तो ह॒स्ति॒न॑म्। गु॒न्ध॒र्वाप्स॑राभ्यः स्र॒गलं
कर॑णे। वि॒श्वेभ्यो॑ दे॒वेभ्यो॑ धा॒न्यम्। वा॒चेऽन्न॑म्। ब्र॒ह्म॑ण
ओ॒दन॑म्। स॒मु॒द्राया॑पः॥१७॥

उ॒त्ता॒नाया॑ङ्गीर॒सायानः॑। वै॒श्वान॒राय॑ रथ॑म्। वै॒श्वान॒रः
प्र॒त्न॒था ना॒क॒मारु॑हत्। दि॒वः पृ॒ष्ठं भ॒न्द॑मानः सु॒म॒न्म॑भिः।
स पू॒र्व॒व॒ज्र॒नय॑ज्ज॒न्तवे॑ ध॒न॑म्। स॒मा॒न॒म॑ज्मा॒ परि॑याति
जा॒गृ॒विः। राजा॑ त्वा वरु॑णो नयतु दे॒वि दक्षि॑णे वै॒श्वान॒राय॑
रथ॑म्। तेना॑मृत॒त्वम॑श्याम्। वयो॑ दा॒त्रे। मयो॑ म॒ह्यम॑स्तु
प्रति॑ग्रही॒त्रे॥१८॥

क इ॒दं कस्मा॑ अ॒दात्। कामः॑ का॒माय॑। का॒मो दा॒ता।
का॒मः प्रति॑ग्रही॒ता। का॒मः॑ स॒मु॒द्रमा॑ वि॒श। का॒मेन॑
त्वा॒ प्रति॑गृह्णामि। का॒मे॒तत्ते॑। ए॒षा ते॑ का॒म॒ दक्षि॑णा।
उ॒त्ता॒न॒स्त्वाङ्गी॒र॒सः प्रति॑गृह्णातु॥१९॥

दा॒ता पु॒रु॑ष॒मपः॑ प्रति॑ग्रही॒त्रे न॒वं च॥१०॥

सु॒व॒र्णं घ॒र्मं परि॑वेद वे॒नम्। इन्द्र॑स्या॒त्मानं॑ द॒श॒धा च॑रन्तम्।
अ॒न्तः स॑मु॒द्रे म॑न॒सा च॑रन्तम्। ब्र॒ह्म॒न्व॒वि॒न्द॒द्द॒श॒हो॒ता॒र॒म॒र्णे।
अ॒न्तः प्र॑विष्टः शा॒स्ता ज॑ना॒नाम्। ए॒कः स॒न्ब॑हु॒धा वि॑चारः।
श॒त॑ शु॒क्राणि॑ यत्रै॒कं भ॑वन्ति। स॒र्वे वे॒दा यत्रै॑कं भवन्ति। स॒र्वे
हो॒ता॒रो यत्रै॑कं भवन्ति। स॒मा॒न॑सी॒न आ॒त्मा ज॑ना॒नाम्॥२०॥

अ॒न्तः प्र॒विष्टः शा॒स्ता जना॑नां॒५ सर्वा॑त्मा। सर्वाः प्र॒जा यत्रै॑कं
भव॑न्ति। चतु॑र्हो॒तारो॒ यत्र॑ स॒म्पदं॑ गच्छ॑न्ति दे॒वैः। स॒मान॑सीन
आ॒त्मा जना॑नाम्। ब्रह्मेन्द्र॑म॒ग्निं जग॑तः प्र॒तिष्ठा॑म्। दि॒व
आ॒त्मानं॑ स॒वितारं॑ बृह॒स्पति॑म्। चतु॑र्हो॒तारं प्र॒दिशोऽनु॑
क्लृ॒प्तम्। वा॒चो वी॒र्यं तप॑साऽन्व॑विन्दत्। अ॒न्तः प्र॒विष्टं
क॒र्तार॑मे॒तम्। त्वष्टा॑रं॒५ रूपा॑णि वि॒कुर्वन्त॑ वि॒पश्चि॑म्॥२१॥

अ॒मृत॑स्य प्रा॒णं य॒ज्ञमे॒तम्। चतु॑र्हो॒तृणा॑मा॒त्मानं॑ क॒वयो
निचि॑क्युः। अ॒न्तः प्र॒विष्टं क॒र्तार॑मे॒तम्। दे॒वानां॑ बन्धु॒ निहि॑तं
गुहा॑सु। अ॒मृते॑न क्लृ॒प्तं य॒ज्ञमे॒तम्। चतु॑र्हो॒तृणा॑मा॒त्मानं॑
क॒वयो निचि॑क्युः। श॒तं नि॒युतः॑ परि॒वेद् वि॒श्वा वि॒श्ववा॑रः।
वि॒श्वमि॒दं वृ॑णाति। इन्द्र॑स्या॒त्मा निहि॑तः प॒ञ्चहो॑ता। अ॒मृतं॑
दे॒वाना॑मायुः प्र॒जाना॑म्॥२२॥

इन्द्र॑र॒५ राजा॑नं॒५ स॒वितार॑मे॒तम्। वा॒योरा॒त्मानं॑ क॒वयो
निचि॑क्युः। र॒श्मिं॒५ र॒श्मीनां॑ मध्ये॒ तप॑न्तम्। ऋ॒तस्य॑
प॒दे क॒वयो नि॒पा॑न्ति। य आ॑ण्डको॒शे भु॒वंनं॑ बि॒भर्ति॑।
अ॒निर्भि॑ण्णः सन्न॒थं लो॒कान् वि॒चष्टे॑। यस्या॑ण्डको॒शं॒५
शुष्म॑मा॒हुः प्रा॒णमु॒ल्बम्। तेन॑ क्लृ॒तोऽमृ॑ते॒नाह॑मस्मि। सु॒वर्णं॑
को॒शं॒५ रज॑सा॒ परी॑वृतम्। दे॒वानां॑ वसु॒धानी॑ वि॒राज॑म्॥२३॥

अ॒मृत॑स्य पू॒र्णान्ता॑मुं क॒लां वि॒चक्ष॑ते। पाद॑र॒५ षड्भो॑तुर्न
कि॒ला॒वि॒वित्से॑। येन॑र्तवः प॒ञ्चधो॑त क्लृ॒प्ताः। उ॒त वा॑ ष॒ड्वा

मन॒सोत॑ क्लृप्ताः। त॑ षड्भौ॒तार॑मृ॒तुभिः॑ कल्प॑मानम्।
 ऋ॒तस्य॑ पु॒दे क॒वयो॑ निपा॑न्ति। अ॒न्तः प्रवि॑ष्टं क॒र्तार॑मेतम्।
 अ॒न्तश्च॑न्द्रम॑सि॒ मन॑सा चर॑न्तम्। स॒हैव स॑न्तं न वि॒जान॑न्ति
 दे॒वाः। इन्द्र॑स्या॒त्मान॑श्च शत॒धा चर॑न्तम्॥२४॥

इन्द्रो॒ राजा॒ जग॑तो॒ य ईश॑। स॒प्तहो॑ता स॒प्तधा॑ वि॒क्लृप्तः॑।
 परे॑ण तन्तुं परि॒षिच्य॑मानम्। अ॒न्तरा॑दित्ये॒ मन॑सा चर॑न्तम्।
 दे॒वाना॑श्च हृद॑यं ब्रह्म॒न्विन्द॑त्। ब्रह्मै॒तद्ब्रह्म॑ण॒ उज्ज॑भार। अ॒र्कश्च॑
 श्रोत॑न्तश्च स॒रिर॑स्य॒ मध्ये॑। आ यस्मि॑न्स॒प्त पे॑रवः। मे॒हन्ति॑
 बहु॒लाश्च॑ श्रियम्। ब॒ह्वश्चामिन्द्र॑ गोम॑तीम्॥२५॥

अच्यु॑तां बहु॒लाश्च॑ श्रियम्। स हरि॑र्वसु॒वित्त॑मः। पे॒रुरिन्द्रा॑य
 पि॒न्वते॑। ब॒ह्वश्चामिन्द्र॑ गोम॑तीम्। अच्यु॑तां बहु॒लाश्च॑ श्रियम्।
 म॒ह्यमिन्द्रो॑ निय॑च्छतु। श॒तश्च॑ श॒ता अ॑स्य यु॒क्ता ह॑री॒णाम्।
 अ॒र्वाडा॑ या॒तु वसु॑भी र॒श्मिरिन्द्रः॑। प्र॒मह॑माणो बहु॒लाश्च॑
 श्रियम्। र॒श्मिरिन्द्रः॑ स॒विता मे॑ निय॑च्छतु॥२६॥

घृ॒तं तेजो॑ मधु॒मदिन्द्रि॑यम्। मय्य॑यम॒ग्निर्द॑धातु। हरि॑ः प॒तङ्गः॑
 प॒टरी॑ सु॒पर्णः॑। दि॒विक्ष॑यो नभ॑सा॒ य ए॑ति। स न॒ इन्द्रः॑
 का॒मव॑रं द॑दातु। प॒ञ्चारं॑ च॒क्रं परि॑वर्तते पृथु॑। हि॒र॒ण्यज्योतिः॑
 स॒रिर॑स्य॒ मध्ये॑। अज॑स्रं ज्योति॒र्नभ॑सा॒ सर्प॑देति। स न॒ इन्द्रः॑
 का॒मव॑रं द॑दातु। स॒प्त यु॑ञ्जन्ति रथ॑मेक॒चक्रम्॥२७॥

एको॒ अश्वो॑ वहति स॒प्तना॒मा। त्रि॒नाभि॑ च॒क्रम॑ज॒रम॑न॒र्वम्।

येने॒मा वि॒श्वा भुव॑नानि तस्थुः। भ॒द्रं पश्य॑न्त॒ उप॑सेदुरग्रे। तपो॑
दी॒क्षामृष॑यः सुव॒र्विदः॑। ततः॑ क्ष॒त्रं बल॑मोज॑श्च जा॒तम्। तद॒स्मै
दे॒वा अ॒भि सन्न॑मन्तु। श्वेत॑ꣳ र॒श्मिं बो॑भुज्यमा॑नम्। अ॒पां
ने॒तारं॑ भुव॑नस्य गो॒पाम्। इन्द्रं॑ निचि॑क्युः पर॒मे व्यो॑मन्॥२८॥

रोहि॑णीः पिङ्ग॒ला एक॑रूपाः। क्षर॑न्तीः पिङ्ग॒ला एक॑रूपाः।
श॒तꣳ सह॑स्राणि प्र॒युता॑नि॒ नाव्या॑नाम्। अ॒यं यः श्वे॒तो र॒श्मिः।
परि॑ सर्व॑मिदं जग॑त्। प्र॒जां प॒शून्धना॑नि। अ॒स्माकं॑ ददातु।
श्वे॒तो र॒श्मिः परि॑ सर्वं॑ बभूव। सुव॒न्मह्यं॑ प॒शून् वि॒श्वरू॑पान्।
प॒तङ्गम॑क्तमसुर॑स्य मा॒यया॑॥२९॥

हृ॒दा पश्य॑न्ति॒ मन॑सा मनी॑षिणः। स॒मुद्रे॑ अ॒न्तः क॒वयो॑
विच॑क्षते। मरी॑चीनां प॒दमि॑च्छन्ति वे॒धसः॑। प॒तङ्गो वाचं॑
मन॑सा बिभर्ति। तां ग॑न्ध॒र्वोऽवद॑द्गर्भे॑ अ॒न्तः। तां द्योत॑मानाꣳ
स्व॒र्यं मनी॑षाम्। ऋ॒तस्य॑ प॒दे क॒वयो॑ निपा॑न्ति। ये ग्रा॒म्याः
प॒शवो॑ वि॒श्वरू॑पाः। वि॒रूपाः॑ सन्तो॑ बहु॒धैक॑रूपाः। अ॒ग्निस्ताꣳ
अग्रे॑ प्रमु॑मोक्तु दे॒वः॥३०॥

प्र॒जाप॑तिः प्र॒जया॑ संवि॒दानः॑। वी॒तꣳ स्तु॑केस्तुके।
यु॒वम॑स्मासु॒ निय॑च्छतम्। प्र प्रं॑ यु॒ज्ञप॑तिन्तिर। ये ग्रा॒म्याः
प॒शवो॑ वि॒श्वरू॑पाः। वि॒रूपाः॑ सन्तो॑ बहु॒धैक॑रूपाः। तेषाꣳ
सप्त॑नामि॒ह रन्ति॑रस्तु। रा॒यस्पोषा॑य सुप्र॒जास्त्वाय॑
सुवी॑र्याय। य आ॑र॒ण्याः प॒शवो॑ वि॒श्वरू॑पाः। वि॒रूपाः॑ सन्तो॑

बहुधैकरूपाः। वा॒युस्ता॑ अ॒ग्रे प्रमु॑मोक्तु दे॒वः। प्र॒जाप॑तिः
 प्र॒जया॑ संविदा॒नः। इडा॑यै सृ॒प्तं घृ॒तव॑च्चराच॒रम्। दे॒वा
 अन्व॑विन्दन्गुहा॑ हितम्। य आ॒र॒ण्याः प॒शवो॑ वि॒श्वरू॑पाः।
 वि॒रूपाः॑ सन्तो॑ बहु॒धैकरू॑पाः। तेषा॑ अ॒सप्त॒नामि॒ह रन्ति॑रस्तु।
 रा॒यस्पोषा॑य सुप्रजा॒स्त्वाय॑ सुवीर्या॒य॥३१॥

आत्मा जनानां विकुर्वन्तं विपश्चिं प्रजानां वसुधानीं विराजं चरन्तं गोमतीं मे नियच्छुत्वेकचक्रं
 व्योमन्मायया देव एकरूपा अष्टौ च॥११॥ [११]

स॒हस्र॑शीर्षा पु॒रुषः॑। स॒हस्रा॑क्षः स॒हस्र॑पात्। स भूमिं वि॒श्वतो॑
 वृ॒त्वा। अत्य॑तिष्ठद्वशाङ्गु॒लम्। पु॒रुष ए॒वेद॑ अ॒सर्व॑म्। यद्भू॒तं यच्च॑
 भव्य॑म्। उ॒तामृ॑त॒त्वस्ये॑शा॒नः। यदन्ने॑नाति॒रोह॑ति। ए॒तावा॑नस्य
 म॒हिमा॑। अतो॒ ज्याया॑ अ॒श्च पू॒रुषः॑॥३२॥

पादो॑ऽस्य वि॒श्वा भू॒तानि॑। त्रि॒पाद॑स्यामृ॒तं दि॒वि। त्रि॒पाद॑ध्वं
 उदै॒त्पुरु॑षः। पादो॑ऽस्ये॒हाभ॑वात्पुनः। ततो॒ विष्व॑ङ्म॒क्राम॑त्।
 सा॒श॒ना॒न॒शने॑ अ॒भि। तस्मा॑द्विराड॑जायत। वि॒राजो॒ अधि॑
 पू॒रुषः॑। स जा॒तो अत्य॑रिच्यत। प॒श्चाद्भूमि॑मथो पु॒रः॥३३॥

यत्पु॒रुषेण॑ ह॒विषा॑। दे॒वा य॒ज्ञम॑तन्वत। व॒सन्तो॑
 अ॒स्यासी॑दाज्यम्। ग्री॒ष्म इ॒ध्मः श॒रद्ध॑विः। स॒प्तास्या॑सन्परि॒-
 धयः॑। त्रिः स॒प्त स॒मिधः॑ कृ॒ताः। दे॒वा यद्य॑ज्ञं त॑न्वा॒नाः।
 अब॑ध्नन्पु॒रुषं प॒शुम्। तं य॒ज्ञं ब॒रुहि॑षि प्रौक्षन्। पु॒रुषं॑
 जा॒तम॑ग्रतः॥३४॥

तेन देवा अयंजन्त। साध्या ऋषयश्च ये। तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः।
 सम्भृतं पृषदाज्यम्। पशूँस्ताँश्चक्रे वायव्यान्।
 आरण्यान्ग्राम्याश्च ये। तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः। ऋचः
 सामानि जज्ञिरे। छन्दाँसि जज्ञिरे तस्मात्।
 यजुस्तस्मादजायत॥ ३५॥

तस्मादश्वा अजायन्त। ये के चौभयादतः। गावो ह जज्ञिरे
 तस्मात्। तस्माज्जाता अजावयः। यत्पुरुषं व्यदधुः। कतिधा
 व्यकल्पयन्। मुखं किमस्य कौ बाहू। कावूरू पादावुच्येते।
 ब्राह्मणोऽस्य मुखमासीत्। बाहू राजन्यः कृतः॥ ३६॥

ऊरू तदस्य यद्वैश्यः। पद्भ्याँ शूद्रो अजायत। चन्द्रमा
 मनसो जातः। चक्षोः सूर्यो अजायत। मुखादिन्द्रश्चाग्निश्च।
 प्राणाद्वायुरजायत। नाभ्या आसीदन्तरिक्षम्। शीर्ष्णो द्यौः
 समवर्तत। पद्भ्या भूमिर्दिशः श्रोत्रात्। तथा लोकाँ
 अकल्पयन्॥ ३७॥

वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। आदित्यवर्णं तमसस्तु
 पारे। सर्वाणि रूपाणि विचित्य धीरः। नामानि
 कृत्वाऽभिवदन् यदास्ते। धाता पुरस्ताद्यमुदाजहार।
 शक्रः प्रविद्वान्प्रदिशश्चतस्रः। तमेवं विद्वानमृत इह भवति।
 नान्यः पन्था अयंनाय विद्यते। यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवाः।
 तानि धर्माणि प्रथमान्यासन्। ते ह नाकं महिमानः सचन्ते।

यत्र पूर्वे साध्याः सन्ति देवाः॥३८॥

पूरुषः पुरोऽग्रतोऽजायत कृतोऽकल्पयन्नासं द्वे च (ज्यायानधि पूरुषः। अन्यत्र पूरुषः॥)॥१२॥[१२]

अद्भ्यः सम्भूतः पृथिव्यै रसाच्च। विश्वकर्मणः समवर्तताधि।
तस्य त्वष्टा विदधद्रूपमेति। तत्पुरुषस्य विश्वमाजानुमग्रे।
वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। आदित्यवर्णं तमसः परस्तात्।
तमेवं विद्वानमृतं इह भवति। नान्यः पन्था विद्यतेऽयनाय।
प्रजापतिश्चरति गर्भे अन्तः। अजायमानो बहुधा
विजायते॥३९॥

तस्य धीराः परिजानन्ति योनिम्। मरीचीनां पदमिच्छन्ति
वेधसः। यो देवेभ्य आतपति। यो देवानां पुरोहितः। पूर्वो यो
देवेभ्यो जातः। नमो रुचाय ब्राह्मये। रुचं ब्राह्मं जनयन्तः।
देवा अग्रे तदब्रुवन्। यस्त्वैवं ब्राह्मणो विद्यात्। तस्य देवा
असन्वशे। ह्रीश्च ते लक्ष्मीश्च पत्न्यौ। अहोरात्रे पार्श्वे। नक्षत्राणि
रूपम्। अश्विनौ व्यात्तम्। इष्टं मनिषाण। अमुं मनिषाण।
सर्वं मनिषाण॥४०॥

जायते वशे सप्त च॥१३॥[१३]

भर्ता सन्ध्रियमाणो बिभर्ति। एको देवो बहुधा निविष्टः। यदा
भारं तन्द्रयते स भर्तुम्। निधाय भारं पुनरस्तमेति। तमेव
मृत्युममृतं तमाहुः। तं भर्तारं तमु गोप्तारमाहुः। स भृतो
भ्रियमाणो बिभर्ति। य एनं वेद सत्येन भर्तुम्। सद्यो जातमुत

ज॑हात्येषः। उ॒तो ज॑रन्तं न ज॑हात्येकम्॥४१॥

उ॒तो ब॒हूने॑क॒मह॑र्जहार। अत॑न्द्रो दे॒वः स॒दमे॒व प्रार्थ॑ः। यस्त॑द्वेद॒
यत॑ आ॒ब॒भूव॑। स॒न्धां च॒ या॒ स॒न्दधे॑ ब्रह्म॑णैषः। र॒मते॑
तस्मि॑न्नु॒त जी॒र्णे श॑याने। नैनं॑ ज॒हात्य॑हः सु॒ पूर्व्येषु॑। त्वा॒मापो॑
अनु॑ सर्वा॑श्चरन्ति जा॒न॒तीः। व॒त्सं प॑यसा पु॒ना॒नाः। त्वम॒ग्निः
ह॑व्य॒वाह॑ स॒मि॒न्त्से। त्वं भ॒र्ता मा॑त॒रिश्वा॑ प्र॒जाना॑म्॥४२॥

त्वं य॒ज्ञस्त्वमु॑वे॒वासि॒ सोमः॑। तव॑ दे॒वा ह॑व॒माय॑न्ति॒ सर्वे॑।
त्वमे॒कोऽसि॑ ब॒हून्नु॑प्रविष्टः। नम॑स्ते अस्तु सु॒हवो॑ म॒ एधि॑।
नमो॑ वा॒मस्तु॑ शृ॒णुत॑ ह॒व मे। प्रा॑णा॒पाना॑वजि॒र स॒श्चर॑न्तौ।
ह॒वामि॑ वां ब्रह्म॑णा तृ॒तमे॑तम्। यो मां द्वेष्टि॑ तं ज॑हितं
यु॒वाना॑। प्रा॑णा॒पानौ॑ संवि॒दानौ॑ ज॑हितम्। अ॒मुष्या॑सु॒ना॒मा
सङ्ग॑साथाम्॥४३॥

तं मे॑ दे॒वा ब्रह्म॑णा संवि॒दानौ॑। व॒धाय॑ दत्तं त॒म॒ह स॒ह॑नामि।
असं॑ज्ज॒जान॑ स॒त आ॒ब॒भूव॑। यं यं ज॒जान॑ स उ॒ गो॒पो अ॑स्य।
य॒दा भा॑रं त॒न्द्रय॑ते स भ॒र्तुम्। प॒रास्य॑ भा॒रं पु॒नर॑स्तमेति। तद्वै
त्वं प्रा॒णो अ॑भवः। म॒हान्भो॑गः प्र॒जाप॑तेः। भुजः॑ क॒रिष्य॑माणः।
यद्वै॒वान्प्रा॑णयो॒ नव॑॥४४॥

एकं प्र॒जाना॑ङ्गसा॒थां नव॑॥१४॥ [१४]

हरि॑ स॒ह॒रन्त॑मनु॒यन्ति॑ दे॒वाः। वि॒श्वस्ये॑शा॒नं वृष॑भं म॒तीना॑म्।
ब्रह्म॑ स॒रूप॑मनु॒मे॒दमा॑गात्। अ॒यनं॑ मा वि॒व॒धी॒र्वि॒क्रम॑स्व। मा

छिंदो मृत्यो मा वधीः। मा मे बलं विवृहो मा प्रमोषीः।
प्रजां मा मे रीरिष आयुरुग्र। नृचक्षंसं त्वा हविषा विधेम।
सद्यश्चकमानायं। प्रवेपानायं मृत्यवे॥४५॥

प्रास्मा आशा अशृण्वन्। कामेनाजनयन्पुनः। कामेन मे
काम आगात्। हृदयाद्धृदयं मृत्योः। यदमीषामदः प्रियम्।
तदैतूपमामभि। परं मृत्यो अनु परेहि पन्थाम्। यस्ते स्व
इतरो देवयानात्। चक्षुष्मते शृण्वते ते ब्रवीमि। मा नः प्रजां
रीरिषो मोत वीरान्। प्र पूर्वं मनसा वन्दमानः। नार्थमानो
वृषभं चर्षणीनाम्। यः प्रजानामेकराण्मानुषीणाम्। मृत्युं
यजे प्रथमजामृतस्य॥४६॥

मृत्यवे वीरांश्चत्वारि च॥१५॥ [१५]

तरणिर्विश्वदर्शतो ज्योतिष्कृदसि सूर्य। विश्वमा भासि
रोचनम्। उपयामगृहीतोऽसि सूर्याय त्वा भ्राजस्वत एष ते
योनिः सूर्याय त्वा भ्राजस्वते॥४७॥

[१६]

आ प्यायस्व मदिन्तम् सोम विश्वाभिरूतिभिः। भवा नः
सप्रथस्तमः॥४८॥

[१७]

ईयुष्टे ये पूर्वतरामपश्यन् व्युच्छन्तीमुषसं मर्त्यासः।
अस्माभिरू नु प्रतिचक्ष्याऽभूदो ते यन्ति ये अपरीषु

पश्यान्॥४९॥

[१८]

ज्योतिष्मतीं त्वा सादयामि ज्योतिष्कृतं त्वा सादयामि
ज्योतिर्विदं त्वा सादयामि भास्वतीं त्वा सादयामि ज्वलन्तीं
त्वा सादयामि मल्मलाभवन्तीं त्वा सादयामि दीप्यमानां
त्वा सादयामि रोचमानां त्वा सादयाम्यजस्रां त्वा सादयामि
बृहज्ज्योतिषं त्वा सादयामि बोधयन्तीं त्वा सादयामि जाग्रतीं
त्वा सादयामि॥५०॥

[१९]

प्रयासाय स्वाहाऽऽयासाय स्वाहा वियासाय स्वाहा
संयासाय स्वाहोद्यासाय स्वाहाऽवयासाय स्वाहा शुचे
स्वाहा शोकाय स्वाहा तप्यत्वै स्वाहा तपते स्वाहा
ब्रह्महृत्यायै स्वाहा सर्वस्मै स्वाहा॥५१॥

[२०]

चित्त्वं संन्तानेन भवं यक्रा रुद्रन्तनिम्ना पशुपतिः
स्थूलहृदयेनाग्निः हृदयेन रुद्रं लोहितेन शर्वं मर्तस्त्राभ्यां
महादेवमन्तः पार्श्वेनौषिष्ठहनः शिङ्गीनिकोश्याभ्याम्॥५२॥

[२१]

तच्छुं योरावृणीमहे। गातुं यज्ञाय। गातुं यज्ञपतये। दैवीः
स्वस्तिरस्तु नः। स्वस्तिर्मानुषेभ्यः। ऊर्ध्वं जिगातु भेषजम्।
शं नो अस्तु द्विपदे। शं चतुष्पदे। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

This PDF was downloaded from <http://stotrasamhita.github.io>.

GitHub: <http://stotrasamhita.github.io> | <http://github.com/stotrasamhita>

Credits: <http://stotrasamhita.github.io/about/>